

טבת נוראי בעצם יום הפורים !?

על-פי 'ליקוטי שיחות' חלק ל"ב

שיחה נועזת לתג הפורים

רבי זירא, למרות שידע שעלול לקרות שוב מה שקרה בשנה שעברה...

זאת ועוד: הסיבה לכך שרבי זירא לא נענה להצעתו של רבה היתה בגלל שלא היה בטוח שיתרחש שוב נס שרבה יוכל להחיותו כבשנה הקודמת. הוזה אומר: לו היה רבי זירא בטוח בשנה זו יקרה נס - היה מסכים לחגוג סעודת פורים ביחד עם רבה, בו-בזמן שיש חשש שרבה יעשה שוב מה שעשה בשנה שעברה! ונשאלת השאלה: מדוע באופן עקרוני רבי זירא הביע נכונות לסעוד יחד עם רבה? וכי היה חסר לו 'הרפתקאות' לפורים?⁴

אלא, בהכרח לומר, שעל אף שרבה גרם לרבי זירא פירוד הנשמה מן הגוף, בכל זאת לא היה בכך משום שפיכות-דמים.

להבנת הדברים, נוכל להיעזר בסיפור נוסף הקשור אף הוא לשתיית יין במידה רבה: בסיבת מיתתם של נדב ואביהוא אומרים חז"ל⁵ ש"שתויי יין נכנסו למקדש". וגם כאן עולה אותה התמיהה: כיצד ייתכן שצדיקים כאלו נכנסו למקדש? שהקב"ה אומר עליהם "בקרובי אקדש" (כדברי משה לאהרן "עכשיו אני רואה שהם גדולים ממני וממך"⁶), יכשלו בעניין שלילי ויכנסו שתויי יין למקום המקודש ביותר - למקדש?!

ומבואר בזה על יסוד דברי האור-החיים הקדוש⁷, שנדב ואביהוא מתו בגין גודל תשוקתם להתקרב לקב"ה בכלות הנפש; וזהו הפירוש ב"שתויי יין נכנסו למקדש", שהם שתו הרבה יין כדי שיוכלו להתעסק בסודות התורה, "ינה של תורה", כמאמר חז"ל "נכנס יין יצא סוד", ובשל ריבוי סודות התורה כלתה נפשם לקב"ה - כלשון הפסוק "בקרבתם לפני ה' (ואז -) וימותו"⁸.

חז"ל מספרים על סעודת פורים יוצאת-דופן בתולדות עם-ישראל, וכך הוא תוכן הסיפור¹: רבה ורבי זירא ישבו לסעודת פורים יחדיו, הם שתו הרבה יין והשתכרו כמצות היום, ואז "קם רבה שחטיה לרבי זירא", לאחר זמן התפלל עליו רבה והחיה אותו באופן ניסי. כעבור שנה, הציע רבה לרבי זירא לבוא ולהשתתף איתו שוב בסעודת פורים, אולם רבי זירא סירב באומרו 'לא כל יום קורים ניסים', כלומר, הוא לא היה בטוח שיתרחש שוב נס ויהיה ביכולתו של רבה להחיותו.

סיפור זה מעורר מספר תמיהות:

לכל לראש, כיצד ייתכן שרבה² נכשל באיסור כה חמור של שפיכות-דמים, וכי היותו במצב של שכרות מצדיק לעשות מעשה חמור שכזה?!

הירות מ'כלות הנפש'

מספרים, שכאשר הגיע אדמו"ר הזקן (מעיר מגוריו, ליטא) למגיד ממזריטש כדי לדלות מתורתו - תורת החסידות, סוכם, שאדמו"ר הזקן ילמד תורת הנגלה עם בנו של המגיד - רבי אברהם המלאך, ורבי אברהם המלאך ילמד תורת החסידות עם אדמו"ר הזקן.

באחד הימים, לאחר שלמדו עניין עמוק בתורת החסידות, הוציא אדמו"ר הזקן 'בייגל' עם חמאה ואכל בנעימות... שאלו רבי אברהם: כיצד ייתכן שלאחר לימוד עניינים נעלים ונשגבים פונים לאכילת דברים ערבים?!

וענהו אדמו"ר הזקן בפשיטות, שבעקבות לימוד דברים נעלים כאלה, הרגיש שעוד מעט מגיע הוא ל'כלות הנפש'... ומשום כך היה מוכרח תיכף ומיד לאכול 'בייגל' עם חמאה, כדי שנשמתו לא תיפרד מהגוף ב'כלות הנפש', שכן תכלית הבריאה היא שיהיו נשמות בגופים דווקא - כדברי הנביא ישעיה "לא לתוהו בראה [כי אם] לשבת יצרה".

המהרש"א כתב לבאר, שלא היה כאן עניין של מיתה, אלא, רבה 'לחץ' עליו לשתות יותר מדי עד ש'חלה ונטה למות'. אולם על-פי פשט הסיפור לא ניתן לומר כך, שכן, מסופר שלאחר מעשה ביקש עליו רבה רחמים והחיה אותו! בנוסף, אף אם נסביר כך, לא מובן, שהרי אף אם לא שחט ממש את רבי זירא, הרי סוף כל סוף הזיק הדבר לבריאותו³!

התמיהה מתחזקת יותר לאור המשך הסיפור שבשנה שלאחר מכן הזמינו פעם נוספת, הרי בזוכרו מה חולל לרבי זירא בפורים הקודם - לא היה על רבה להזמינו שוב ללא כל היסוס! בפועל, לא זו בלבד שלא מצינו שרבה עשה על-כך תשובה וחרטה, אלא עוד זאת, הוא הלך להזמין שוב את

¹ מסכת מגילה דף ז' עמוד ב'. מועתק בזה לשון הגמרא: "אמר רבא מיחייב איניש לבסומי [להשתכר] בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום, קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר בעי רחמי ואחיה. לשנה [הבאה], אמר ליה: נתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי, אמר ליה: לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא".

² ראה גם תניא פרק א', ובפרק "ג מבואר שרבה העריך את עצמו שהוא במדרגת ה'בינוני', אך לאמיתו של דבר היה צדיק (צדיק על-פי ספר ה'תניא')!

³ הוכחה נוספת שדברי הגמרא הם כפשוטם, היא מכך שרבינו אפרים הסיק מסיפור מחריד זה שאין חיוב להשתכר בפורים (כדי שלא יגיעו לתוצאות בלתי רצויות), ואם לא היה בכך משום 'שחטיה' כפשוטה - לא היה עליו לחשוש ולבטל חיוב זה. כמו-כן קשה על פירוש המהרש"א השאלות הבאות בפנים.

⁴ במיוחד שאסור לאדם לעמוד במקום סכנה (מסכת שבת דף ל"ב עמוד א').

⁵ הובא בפירוש רש"י פרק 'פסוק ב'.

⁶ רש"י פרק 'פסוק ג'.

⁷ בתחילת פרשת אחרי.

⁸ ולכן מיד לאחר מכן מצווה התורה לא לשתות יין דרך שכרות, שכאשר שותים 'יין שבתורה' יש להיזהר שלא לבוא כתוצאה מכך לידי שכרות, כלות הנפש. ומאחר שנדב ואביהוא נכנסו 'שתויי יין למקדש' קודם הצינו - משום כך אמר משה שעליהם נאמר "בקרובי אקדש" - "שהם גדולים

אמנם לפי האמור, לא ברור, כיצד הביא רבה את רבי זירא לכלות הנפש, בו-בזמן שהכוונה האלוקית היא שיהיו נשמות בגופים, "לשבת יצרה" ? אלא ניתן לומר שרבה חשב והעריך את רבי זירא שהוא בערכו ואין כל חשש שיגיע לכלות הנפש; יתירה מזו: מאחר שהיה בכוחו של רבה להחזיר את נשמתו, לא היה בכך כל בעיה, שכן, מיד לאחר פורים, שמסתיימת העבודה של "עד דלא ידע"¹³, יש לחזור למימוש ייעוד הבריאה - להיות נשמה בגוף, ועל כן ביקש עליו רבה רחמים והחיה אותו כדי שיוכל למלא את תפקידו בעולם הזה.

כעת נוכל להבין את סיום הסיפור, כיצד זה שרבה לא התבייש להזמין שוב את רבי זירא לסעודת פורים, שכן, היה זה מתוך כוונה שגם בשנה זו יפעל אצל רבי זירא עילוי גדול כזה עד לכלות הנפש, ומיד לאחר פורים יחזור ויחיהו (בהתאם לכוונה העליונה), ויהיו ברבי זירא שתי מעלות: המעלה של כלות הנפש והמעלה של מילוי הכוונה העליונה.

ועל-כך ענה לו רבי זירא, שאמנם יש בו רצון-עז לערוך סעודת פורים עם רבה ולבוא שוב לעילוי של כלות הנפש¹⁴, אבל, מאחר שתכלית הכוונה היא שיהיו נשמות בגופים, לכן הוא חושש שלאחרי שיגיע לכלות הנפש לא תרצה נשמתו לרדת למטה, ומי יודע אם גם בפעם הזאת יצליח רבה לפעול נס כזה שגשמת רבי זירא תרצה לרדת ולהתלבש שוב בגופו - "לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא"¹⁵.

הלימוד שיש להפיק מכך בעבודת ה': כשם שיש חיוב להשתכר בפורים באופן של "עד דלא ידע", כנפסק להלכה, ולא חוששים שזה יגרום לתוצאות בלתי-רצויות, כך יש חיוב בלימוד סודות התורה - שתיית "ינה של תורה", עד שיגיע האדם למצב של 'שכרות' וביטול מציאותו, ולא חוששים שזה יביא אותו להנהגה של פרישות מן העולם, אלא אדרבה - על-ידי מילוי חובה זו בפורים, תתווסף אצלו חיות בעבודת ה' של כל השנה, בעשיית דירה לקב"ה בעולם הזה הגשמי.

(חולין דף ל' עמוד ב') "אין 'ושחט' אלא 'ומשך'", שעניינה של שחיטה היא משיכה והעלאה.

¹³ ובכך מתורץ מדוע המתין רבה עד **למחרת** יום הפורים ולא התפלל עליו **מיד**, שכן, **רק** ביום זה חל החיוב להיות באופן של "עד דלא ידע".

¹⁴ **על-דרך** אמירת רבי עקיבא "מתי יבוא לידי ואקיימנה".

¹⁵ באופן נוסף יש להסביר: רבה חשב שבמשך השנה התעלה רבי זירא למדרגה עליונה יותר, כך שביכולתו כבר להשיג סודות עמוקים בתורה בלי שייצא מכך עניין של 'כלות הנפש', ומשום כך הזמין שוב לסעודת פורים. אולם רבי זירא ענהו שהוא נשאר עדיין במצב של 'זעירא', כך שיש חשש שיבוא לידי כלות הנפש כתוצאה מהשגת רזי התורה העמוקים ויצטרך לנס של תחיית המתים, ו"לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא".

הדברים מקבלים תוספת הסבר לאור דברי השל"ה⁹, שהסיבה לכך שמצינו צדיקים שנהגו לשנות יין בזמן הסעודה, היא, מפני שיין גורם לשמחה יתירה, וממילא כוח השכל מתחזק, ומתוך כך יש להם נכונות לגלות סודות ורזי תורה - "נכנס יין יצא סוד".

ובאופן דומה יש להסביר בנוגע לעניינינו:

מדברי חז"ל עולה, שגם רבה וגם רבי זירא השתכרו¹⁰, כלומר, שניהם שתו יין במידה רבה על-מנת שיתחזק אצלם כוח השכל ויוכלו להתעסק בסודות נעלים ביותר של התורה (כדברי השל"ה). וכך היה, כתוצאה משתיית היין עסקו בשתיית "ינה של תורה", סודות ורזי תורה, אולם במהלך הסעודה, גילה רבה לרבי זירא סודות התורה נעלים ביותר¹¹, עד שכתוצאה מכך העלה אותו רבה לדרגות גבוהות ונשגבות ויצאה נפשו של רבי זירא ב'כלות הנפש' (כפי שהיה אצל נדב ואביהוא).

אך יחד עם זאת, לרבה לא קרה דבר, שכן, בהיותו אדם בעל כלי-שכל רחבים, מוחין דגדלות, היה ביכולתו 'להכיל' את הסודות הנעלים הללו; הדבר אף נרמז בשמותיהם - רבה מורה על עניין של גדלות, כלי-שכל רחבים, ואילו רבי זירא מורה על עניין של קטנות, מלשון זעירא.

נמצא איפוא, שלרבי זירא היה פירוד הנשמה מן הגוף - כפשוטו, ויחד עם זאת לא עבר בכך רבה על איסור שפיכות-דמים, לא במישרין ואף לא בעקיפין, שכן, אין הכוונה שרבה 'שחט' חלילה את רבי זירא במובן הפשוט, אלא, היה זה ביטוי של כלות הנפש לה' שבא כתוצאה מעיסוקם בסודות התורה נעלים ונשגבים שלא כפי ערך דרגתו של רבי זירא.

לאור זאת, נוכל להבין מדוע השתמשו חז"ל בביטוי "**שחטיה** לרבי זירא", שהרי לכאורה מתאים יותר היה לכתוב לשון של הריגה, 'קטליה לרבי זירא' וכיוצא-בזה ולא בלשון שחיטה הנופל על שחיטת בעלי-חיים ?! אלא, מבואר בספרים, שעניינה של שחיטת בעלי-חיים היא לטובתם, כי על-ידי-זה מכשירים אותם לאכילת אדם, ובכך הם מתעלים מסוג ה'ח' ונכללים בסוג ה'מדבר', ונעשים דם ובשר כבשרו של ה'מדבר'¹².

ממני וממך" [ומבואר זה בהרחבה במסגרת זו לפרשת אחרי].

⁹ שער האותיות (פד, ב).

¹⁰ כפירוש רש"י על "איבסום" - "נשתכרו" (לשון רבים).

¹¹ ובכך יובן דיוק הלשון "**קם** רבה", **שקם והתעלה** לדרגה נעלית ביותר והחל לגלות סודות **נעלים ונשגבים** (ראה פירוש רש"י על הפסוק "ויקם שדה עפרון" - "תקומה היתה לו").

¹² וזה הטעם הפנימי להיתר שחיטת בעלי-חיים, חרף האיסור של 'צער בעלי חיים', שכן, באמצעות השחיטה הם מתעלים לדרגת ה'מדבר'. וכך אכן משמע מדברי חז"ל